

ועוד ועיקר כפשוט – להוסיף בקיום המצוות בהידור, ובמיוחד בההידור במצות הצדקה (כללות כל המצוות²⁸) ש"מקרב את הגאולה"²⁹.

וכדאי ונכון לקשר ההוספה בצדקה עם ההוספה בתורה בעניני משיח וגאולה – עי"ז שההוספה לצדקה היא מתוך כוונה לקרב ולזרז את הגאולה, כיון שכוונה זו כשלעצמה היא חלק מלימוד התורה בעניני הגאולה – הלימוד (במחשבה – מזמן לזמן) דמאמר חז"ל "גדולה צדקה שמקרב את הגאולה".

(משיחות ש"פ תזריע-מצורע, ו' אייר תנש"א)

– ישתדלו (מזמן לזמן) להשתתף גם בהלימוד בעשרה, כדי שיהי' אצלם גם המעלה שע"י הלימוד בעשרה (כבפנים).

(28) ראה תניא פל"ז.

(29) ב"ב י"ד, א.

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תזו"מ

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק יז
(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

מסכת סוטה) ובמדרשים, וגם – ובמיוחד – בפנימיות התורה, החל מספר הזהר (ש"בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזהר כו' יפקון בי' מן גלותא ברחמים²¹), ובפרט בתורת החסידות (שע"י הפצת המעיינות חוצה אתי מר דא מלכא משיחא²²), בתורת רבותינו נשיאינו, ובפרט בתורתו (מאמרים ולקוטי שיחות) של נשיא דורנו – מעין ודוגמא והכנה ללימוד תורתו של משיח, "תורה חדשה מאתי תצא"²³, שילמד לכל העם פנימיות התורה (טעמי תורה), ידיעת אלקות (דע את אלקי אביך²⁴), כפס"ד הרמב"ם²⁵ ש"באותו הזמן . . יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כו" –

וההוספה בלימוד התורה בעניני משיח והגאולה (מלכות שבתפארת") היא הדרך ישרה" לפעול התגלות וביאת המשיח והגאולה בפועל ממש.

ועל של פועל באתי – ובודאי יעוררו ויפרסמו בכל מקום ומקום:

כדי לפעול התגלות וביאת המשיח תיכף ומיד – על כאו"א מישראל (האנשים – הן יושבי אוהל (ישכר) והן בעלי עסק (זבולון), וכן הנשים והטף, כל חד וחד לפום שיעורא דילי") להוסיף בלימוד התורה (במיוחד) בעניני משיח וגאולה.

ומה טוב – שהלימוד יהי' (ברבים) בעשרה, כי, נוסף על המעלה ד"עשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרוי' ביניהם"²⁶, יש מעלה מיוחדת כשלומדים עניני משיח והגאולה ברבים בנוגע להתפעלות והשמחה ברגש הלב, שעיי"ז הולכת וגדלה ההשתוקקות והצפי' לביאת המשיח²⁷.

א. ההסבר לדברי המשנה על היטמאות הכלים בבית שנכנס אליו המצורע

מן הפסוק¹ „כל ימי אשר הנגע בו יטמא... כדד ישב מחוץ למחנה מושבו“, מסיקים², שגם ה„מושב“ שבו נמצא המצורע, הוא טמא. במשנה³ נאמר, שכאשר נכנס המצורע לבית חבירו „כלים – מיד טמאין, רבי יהודה אומר אם שהה כדי הדלקת הנר“. המפרשים⁴ מסבירים, שדעת רבי יהודה נאמרה על מקרה שבו נכנס המצורע לבית חבירו ללא רשות⁵, כי גם לדעת רבי יהודה, כאשר נכנס המצורע לבית ברשות בעל-הבית, נעשה בית זה ל„מושבו“ ו„מיד טמאים“, לפיכך נקבעה שהיות זמן – „כדי הדלקת הנר“ – שבו יוכל הבעל הבית לשלח את המצורע מביתו. אך אם הוא שהה שם תקופה כזאת „ולא אפקי“ (=הוציאו), נעשה הבית ל„מושב“ של המצורע, כי זהו כאילו קבל רשות מבעל הבית, והכלים שבבית נטמאים. הזמן שנקבע לכך הוא דוקא „כדי הדלקת הנר“, כי ייתכן שבעל-הבית טרוד בהדלקת הנר, ומשום כך אינו מגרש מן הבית את המצורע, אשר נמצא שם ללא רשות, ולכן ממתנינים זמן שהוא „כדי הדלקת הנר“.

ב. הסבר אבי-מורי

כל דבר בתורה הוא מדוייק ביותר. מכך שמכל הפעולות שבהן עשוי בעל-הבית להיות טרוד, בוחרת המשנה ב„הדלקת הנר“, מובן, שיש קשר בין פעולה זאת לבין דברי המשנה לגבי שיעור-הזמן שבו נטמאים הכלים שבבית. במיוחד, כאשר כאן אין הכוונה להדלקת הנר במעשה, כפירוש הרא"ש, ופעמים שאדם טרוד בהדלקת הנר או בתשמיש אחר. יתר-על-כן: פעולת הדלקת הנר שכיחה רק כאשר חשוך, ואילו שיעור-הזמן „כדי הדלקת הנר“ אמור גם לגבי המקרה שבו נכנס המצורע לבית חבירו ביום, כפי שאומרים המפרשים⁶ מפני הסיבה של „לא פלוג“ (=לא מבדילים). אבי מורי מסביר על כך בהערותיו⁷ למשנה שלעיל: „בית“ היא ספירת המלכות (ה„ספירה“ התחתונה ביותר בין עשר ה„ספירות“ שבהשתלשלות האלקות בעולם), והסיבה לטומאת המצורע היא „מצד הסתלקות אור החכמה“, אשר לכן המצורע חשוב כמת⁸, מפני ש„החכמה⁹ תחיה¹⁰“. לפיכך, כל עוד טרוד בעל-הבית בהדלקת הנר, ש„הדלקת הנר היא המשכת אור החכמה“, אין מתאפשרת התפשטות טומאת המצורע בבית¹¹, כשם שטהרת המצורע היא

(21) זח"ג קכד, ב – ברע"מ. הובא ונת' באגה"ק רסכ"ו.

(22) אגה"ק דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו.

(23) ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

(24) דה"א כה, ט.

(25) בסיום וחזרתם ספרו „משנה תורה“.

(26) אבות פי"ג מ"ו. וראה אגה"ק סכ"ג.

(27) ולכן, גם אלה שרוצים ללמוד בעיון ושקו"ט (ועד לחדש חידושי תורה בעניני משיח וגאולה), מתוך מנוחה וישוב הדעת, ע"י הלימוד לעצמו או בחברותא

(6) תיר"ט.

(7) תורת לוי"צ ע' שנה ואילך.

(8) נדרים סד, ב. וש"נ.

(9) קהלת ז, יב.

(10) ע"ח של"ח פ"ז. הובא בלקו"ת פרשתנו כג, ב. ר"פ מצורע*.

(11) אף שאין הלכה כר"י – הרי אלו ואלו

(* בלקו"ת שם: של"ז (נ"פ דפוס שקלאב. תק"ס).

(1) פרשתנו יג, מו.

(2) תו"כ עה"פ. רמב"ם הל' טומאת צרעת ספ"י.

(3) נגעים פי"ג מ"א. – ברע"ב מפרש דהמשנה איירי

„כשנכנס עמהן לבית המונגע“. וראה תו"ט ומלאכת

שלמה.

(4) ר"ש, פי' הרא"ש ורע"ב.

(5) כמ"ש בתוספתא נגעים פ"ז, יא – הובא בר"ש ורא"ש

שם.

דכולא" (כשמוכשרין מעשיו ותיקן כל הדברים . . רק פסולת שבסוף לבושיו עדיין לא נתברר כו" מצד ענין הגלות – כמו רבי; ובדורנו זה – דור האחרון של הגלות, עקבתא דמשיחא, שכבר נסתיימו ונשלמו כל עניני העבודה שהיו צריכים להעשות במשך זמן הגלות – י"ל שכל בני" הם בדרגא זו.

והשאלה היא: כיון שכבר נסתיימו מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"17 – מהי הדרך ישרה" (הקלה והמהירה ביותר מבין כל דרכי התורה) שיבור לו האדם (כללות בני") שגמר עניני העבודה כדי לפעול התגלות וביאת המשיח"18?

. . . וביאור הדרך ישרה" להתגלות וביאת המשיח ע"י מלכות שבתפארת" – בנוגע למעשה בפועל:

ובהקדמה – שכיון שמשיח צדקנו עומד לבוא תיכף ומיד, אבל עדיין לא בא בפועל, שלכן דרושה ההשתדלות האחרונה ("סוף לבושיו") של כאו"א מישראל להביא את המשיח, צריכה להיות הפעולה (לא ע"י מלכות בטהרתה, ענינו של מלך המשיח עצמו, אלא) ע"י מלכות שבתפארת", כלומר, ענינו של המשיח (מלכות) כפי שהוא בתורה (תפארת).

. . . ובפשטות: "תפארת" – הו"ע לימוד התורה, ומלכות שבתפארת" – הוא לימוד התורה בעניני מלך המשיח ובעניני הגאולה שנתבארו בריבוי מקומות"19,

– בתורה שבכתב (ובפרט בדברי הנביאים . . שכל הספרים מלאים בדבר זה"20) ובתורה שבעל פה, בגמרא (ובפרט במסכת סנהדרין ובסוף

(17) תניא רפ"ז.

(18) ומתחיל מהתגלות וביאת המשיח שבכאו"א מישראל, כידוע שהפסוק "דרך כוכב מיעקב גו" שקאי על מלך המשיח (ירושלמי תענית פ"ד ה"ה), קאי גם על כאו"א מישראל (ירושלמי מע"ש פ"ד ה"ו), כיון שיש בו ניצוץ מנשמת משיח (מאור עינים ס"פ פינחס).

(19) ונקל למוצאם – ע"י ספרי המפתחות (שרבו בדורנו זה) על סדר הא-ב, בערכים המתאימים: גאולה, משיח, וכיו"ב.

(20) רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ב.

לקוטי

תזריע

שיחות

דוקא באמצעות כהן – ,והובא אל הכהן ויצא הכהן...12 – מפני שהכהן הוא המביא להורדת אור החכמה למטה, כמוסבר בלקוטי-תורה"13.

ג. כדי הדלקת הנר" – בעיקר לגבי נרות שבת

על כך שהמצורע מטמא דוקא לאחר זמן שיש בו ,כדי הדלקת הנר" מתעוררת השאלה: אף אם בעל-הבית עסוק בהדלקת הנר, הרי אין זו טרדה גדולה כל-כך, עד כדי כך שהוא לא יוכל לצוות, תוך כדי פעולתו, על המצורע לצאת מן הבית?

עונים על כך"14, ששיעור-הזמן ,כדי הדלקת הנר" מוסב על ,הדלקת הנר דבי שמי"15 – הדלקת נרות שבת קודש – ומשום כך אי אפשר להפסיק כדי לצוות על המצורע לצאת מן הבית. וכיוון ש,בי שמי" נדרש שיעור כזה של זמן, נקבע גם בשאר ימות השבוע השיעור של ,כדי הדלקת הנר", מפני ,לא פלוג".

לפי הסברו של אבי מורי, שהטעם לשיעור ,כדי הדלקת הנר" הוא מפני ש,הדלקת הנר" מונעת את טומאת המצורע, ויצא, שהכה שאינו מאפשר את טומאת המצורע, נובע בעיקר מ,הדלקת הנר", דבי שמי", מפני ששיעור-השיעור נקבע לפי הדלקה זו.

ההסבר לכך הוא: המשנה אינה דנה בטומאת המצורע לעצמו, אלא בהתפשטותה בבית, ולכן קשור הענין בעיקר להדלקת נרות ,דבי שמי", כיוון שנרות שבת קודש נבדלים

מנרות אחרים בכך, שענינם הוא שלום בית"16. הם מאירים את הבית כדי ,שלא ייכשל בעץ או באבן"17, שלא ייתרחשו בבית מאורעות בלתי רצויים. לפיכך גורמים נרות אלו לכך שהטומאה לא תתפשט בבית.

ד. דוקא ,נר מצוה" מביא לשלום בית

אך על כך ניתן לשאול: שלום הבית נגרם על ידי האור הגשמי של נר השבת. ולכאורה, כל נר דלוק, גם אם אינו נר מצוה, מאיר את הבית כדי ,שלא ייכשל בעץ או באבן" ומביא לשלום בית, ומהו איפוא המעלה שב,הדלקת הנר דבי שמי", שדוקא היא מונעת את היפך השלום ואת התפשטות הטומאה בבית?

אלא שהאמת איננה כך: אור כל שהוא, שאינו קשור ל,נר מצוה"18, אינו מביא תמיד שלום. לפעמים עלול להיות ההיפך: על-ידי אור זה רואים לפעמים אדם, או תנועה שלו, שאינה אהודה, וזה יכול לגרום להיפך מן השלום.

דוקא האור האמיתי של ,נר מצוה ותורה אור"18, ש,כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם"19, הוא גורם להבאת אחדות ושלום, שלום בית.

ה. ,נר מצוה" – בולט יותר במצוות הקשורות לנר הגשמי

כל זה הוא הסבר לקשר שבין נרות שבת קודש לבין מניעת התפשטות של כל טומאה בבית. אך מכך ששיעור הזמן ,כדי הדלקת הנר" מובא בענין טומאת מצורע מובן,

ד"ח (עירובין יג, ב. ושי"ג). וראה לקוטי לוי"צ אגרות-קודש ע' שה. (12) ר"פ מצורע. (13) דלעיל הערה 10. הובא בתולדות שם. (14) הובא בתפא"י. (15) לשון הר"ש (ועד"ז ברע"ב) – אלא שמוסיף (ועד"ז ברע"ב), ,או דשאר ימות החול". ובהון עשירי: הדלקת הנר בה"א הידיעה נראה דאנר של שבת קאי כו'.

(16) שבת כג, ב. רמב"ם סוף הל' הנוכה. טוש"ע א"ח סרס"ג ס"ג. שו"ע אדה"ו שם בריש הסימן. (17) מג"א שם סק"י א"י (ממרוכי שבת פ"ב סרצ"ד). שו"ע אדה"ו שם. (18) משלי ו, כג. (19) רמב"ם שם. וראה לקו"ש ח"ח ס"ע 349 ואילך.

שלוהירות מפני טומאה חמורה זו יש קשר מיוחד עם נרות שבת קודש.

בפשטות ניתן לומר: אחד הגורמים לצרעת הוא לשון הרע²⁰, פירוד לבבות, ולפיכך נעשה תיקונו דוקא על ידי נרות שבת קודש שענינם הוא שלום בית, כנ"ל.

לפי פנימיות הענינים יובן ההסבר לכך על-ידי הקדמת דברי חז"ל²¹: „הרגיל בנר הווין ל' בנים תלמידי חכמים". רש"י מפרש על כך: „דכתיב¹⁸ כי נר מצוה ותורה אור על ידי נר מצוה דשבת וחנוכה בא אור דתורה". מכך מובן, שלמרות שב„נר מצוה" הכוונה היא לכל מצוה, כי באמצעות כל מצוה שמקיים יהודי מתהווה אור בו ובסביבתו, בכל זאת, קיים יתרון בפרט זה במצוות הכרוכות גם בביצוען הגשמי עם נר, כי בהן מתבטא יותר הענין של „נר מצוה", כדלהלן:

במצוות אחרות הענין של „נר מצוה" הוא אור רוחני בלבד ולכן אין לכך השפעה גלויה על העולם הגשמי, אך במצוות אלו כרוך הענין של „נר מצוה" באור גשמי, ולפיכך ניכרת השפעת האור הרוחני („נר מצוה") גם בגלוי בעולם הגשמי.

1. השאלות על דברי הגמרא

לגבי נר מערבי בבית המקדש

בכך יובנו דברי הגמרא²² על הנר המערבי בבית המקדש – „עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל" (על-ידי הנס שארע בנס זה ש„ממנה היה מדליק ובה היה מסיים"). לכאורה, אין מובן: בבית המקדש ארעו ניסים רבים, כפי שנאמר במשנה²³, „עשרה ניסים נעשו לאבותינו בבית המקדש". במה,

איפוא, מיוחד הנס של הנר המערבי מכל הניסים, שדוקא הוא היה עדות לכך „שהשכינה שורה בישראל"?

יתר-על-כן: המנורה נמצאת בהיכל, ובו עצמו – לא באולם, אלא במקום המכונה „קודש"²⁴, שאליו לא כל אחד יכול להכנס. לעומת זאת חלק מבין „עשרה הניסים" היו „בעזרה", ואף היו שארעו בירושלים מחוץ לעזרה, וכך הם היו יותר „ידועים לכל"²⁵. כיצד אומרים, איפוא, שדוקא הנס של הנר המערבי, שהתרחש „בתוך הקודש" היווה עדות „לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל"?

ההסבר לכך הוא כאמור לעיל: האור האלוקי של הנר המערבי התבטא גם באור גשמי, ולפיכך היתה לו השפעה גדולה יותר על הארת העולם הגשמי מאשר ההשפעה שהיתה לענינים וניסים אחרים בבית המקדש. ולכן דוקא נס זה השפיע והיווה „עדות", לבאי עולם להכרה בכך שהשכינה שורה בישראל. לפי זה מובן גם כן, שיש מעלה מיוחדת בנרות שבת קודש:

על התורה כולה נאמר¹⁹, „כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם", אך זהו בעיקר שלום ברוחניות. ואילו השלום הנגרם על-ידי נרות שבת קודש ניכר גם בשלום בית כפשוטו, וזוהי ההוכחה לכך שבמצוה זו נעשה „שלום בעולם" בעוצמה רבה יותר. [יש להעיר, שהמאמר „כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם" מובא על-ידי הרמב"ם²⁶ בהמשך לענין שלום בית הנגרם באמצעות נרות שבת].

24 רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ז.

25 יומא כא, סע"א. רש"י שם.

26 בסיום חותם הל' (נר) חנוכה ברמב"ם שם. נת' בלקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 404 ואילך.

בגאולה האמיתית והשלימה שאין אחרי' גלות, כפס"ד הרמב"ם⁸ „יעמוד מלך מבית דוד וכו'".

. . . ושם⁹ (בהתחלת הסוגיא): „דבי רבי שילא אמרי שילה שמו, שנאמר עד כי יבוא שילה, דבי רבי ינאי אמרי ינון שמו (כמו ינאי, כל אחד הי' דורש אחר שמו¹⁰), שנאמר יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו, דבי רבי חנינה אמרי חנינה שמו, שנאמר אשר לא אתן לכם חנינה, ויש אומרים מנחם בן חזקי"ל¹¹ שמו, שנאמר כי רחוק ממני מנחם משיב נפשי"¹². ואנן (חסידים) נעני' אבתרייהו (בנוגע לרבותינו נשיאינו, ובפרט כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו) – יוסף שמו, שנאמר¹³ „יוסף אדניי שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו'", יצחק שמו, שנאמר¹⁴ „אז ימלא שחוק פינו".

* * *

„רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושי' ותפארת לו מן האדם"¹⁵. . . ויש לומר הביאור בזה – בהמשך להאמור לעיל בנוגע להתגלות וביאת המשיח:

. . . „רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם":

„האדם" – קאי על „אדם"¹⁶ הזה (ש"הוא במדרגה גדולה . . . שלימו

8 שבהערה 5.

9 סנהדרין שם.

10 פרש"י שם. – ולהעיר מדיוק לשון רש"י „כל אחד הי' דורש אחר שמו" (ולא שהתלמידים חידשו ששמו כשם רבם).

11 כ"ה (בן חזקי"ל) בדפוסים שלפנינו, ובירושלמי ואיכ"ר: „מנחם" סתם. – ולהעיר שרש"י מעתיק תיבת „מנחם", ומוסיף „בן חזקי"ל". וכנראה שצ"ל בפרש"י „ה"ג בן חזקי"ל, אלא שהבחור-הזעזער „תיקן" והשמיט „ה"ג". ועצ"ע.

12 וראה גם ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד. איכ"ר פ"א, גא. וראה לקוטי לוי"צ על מארז"ל ע' קו ש"כל הדעות אמת הם ואלו ואלו דא"ח", עיי"ש.

13 ישע"י יא, יא-יב.

14 תהלים קכו, ב. וראה ברכות לא, א.

15 אבות פ"ב מ"א.

16 לקו"ת פרשתנו כב, ב.

הוספה בשורת הגאולה

כב.

מדובר ומודגש ביותר בזמן האחרון ממש ע"ד הצורך בפעולתו של כאו"א מישראל לעשות כל התלוי בו להביא את משיח צדקנו בפועל ממש תיכף ומיד ממש,

– כיון שבימינו אלה ממש (עם סיומו של חודש ניסן דה' תהא שנת אראנו נפלאות) „כלו כל הקיצין“ (קקץ הימים"ו וקקץ הימין"1) כפשוטו ממש², ובודאי שתיכף ומיד בא משיח צדקנו, וכאו"א מראה באצבעו ואומר „הנה זה (מלך המשיח) בא“³, שכבר בא (בלשון עבר) ברגע שלפני רגע זה.

* * *

משיח נמצא בעולם בזמן ומקום הגלות, ובמצב של גלות, שסובל תחלואי הגלות [כהמשך הגמרא⁴ „אמר רב אי מן חייא הוא כגון רבינו הקדוש“, „אם משיח מאותן שחיין עכשיו“⁵ ודאי היינו רבינו הקדוש, דסובל תחלואים וחסיד גמור הוה“⁶], ומצפה בקוצר רוח ובכליון עינים⁷ להתגלות (מההעלם בזמן ומצב הגלות), דמלך המשיח גואל את ישראל

(1) ראה אוה"ת ר"פ מקץ. וש"נ.

(2) נוסף לכך שבזמן הגמרא כבר „כלו כל הקיצין“ (סנהדרין צז, ב).

(3) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)).

(4) סנהדרין צה, ב.

(5) וע"פ פס"ד הרמב"ם (הל' מלכים ספי"א) „ואם יעמוד מלך מבית דוד כו" – היינו שהוא כבר מלך.

(6) פרש"י שם. – וע"ש זה נקרא „חיוורתא (מצורע) דבי רבי“, „ע"ש רבינו הקדוש שנקרא

רבי . . שהי' סובל תחלואים ויסורים כמוהו“ (תדא"ג מהרש"א שם).

(7) שלכן „שרי חד ואסיר חד (מתיר נגע ומקנחו וקושרו מתיר האחר ועושה כן, ואינו מתיר שני נגעים יחד (כשאר הסובלי חלאים שיושב ביניהם)), אמר דילמא מבעינא דלא איעכב (אי בעי לי לצאת ולגאול את ישראל לא איתעכב כדי קשירת שני נגעים)“ – סנהדרין שם ובפרש"י.

ד. „התורה ניתנה לעשות שלום“ בין העולם לבין אלוקות

ההסבר לכך הוא:

אחד הפירושים למאמר „כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם“ הוא: המציאות האמיתית של העולם היא – אלוקות. כפי שמסביר אדמו"ר הזקן בהרחבה בתניא²⁷, שקיומו של העולם הוא על-ידי בריאותו מחדש על-ידי הקב"ה בכל רגע ורגע מאין ליש.

אך הכח האלוקי מתבטא בעולם באופן נסתר ולפיכך נראה העולם כמוציאות עצמית, עד שניתן לחשוב ח"ו ש„בירה זו בלא מנהיג“²⁸.

זוהי התכלית של „גר מצוה ותורה אור“, שבאמצעות לימוד תורה וקיום מצוות מוארת מציאות העולם, כבמשל של „הציץ עליו בעל הבירה“²⁸, ומכירים באמת, שיש מנהיגות לבירה זו, עד שנגלה ש„אין עוד מלבדו“.

זהו ההסבר המדויק ל„התורה ניתנה לעשות שלום בעולם“: תכליתה של התורה ש„ניתנה“²⁹ בעולם הזה למטה הוא כדי „לעשות שלום בעולם“ – עשיית שלום בין העולם לבין הקדוש-ברוך-הוא, שיהיה ניכר שהעולם אינו מנוגד לאלוקות, ויותר מכך, שכל תכליתו היא להיות דירה לה' יתברך באמצעות התורה והעבודה הרוחנית של ישראל.

ה. נרות ש"ק מונעים את „יכשל בעץ או באבן“

בכך מובן, שזוהי המעלה המיוחדת של נרות שבת קודש, שבהם הענין של „שלום בעולם“ הוא ביתר תוקף, שהראייה שהמציאות האמיתית של העולם היא אלוקות, נגרמת

(27) שער היחוד והאמונה פ"א ואילך. אגה"ק סכ"ה.

(28) לשון המדרש – ב"ר רפל"ט.

(29) ראה לקו"ש שם ע' 409.

שיחות תזריע

באמצעות נרות שבת קודש יותר מאשר באמצעות מצוות אחרות, כפי שכתוב בזהר³⁰: „כי גר מצוה, מאי גר מצוה? דא .. גר דשבת“ (=מהו גר מצוה, זהו .. גר של שבת). הענין של „גר מצוה“ – הארת העולם – בולט יותר בנרות שבת קודש מאשר במצוות אחרות, אפילו אלה הקשורות בנר גשמי.

יש לומר, שזוהי הטעם העמוק והפנימי לכך שבענין „שלום בית“ הנגרם על-ידי גר שבת נאמר¹⁷ הביטוי „שלא יכשל בעץ או באבן“. מהו הדיוק ב„עץ“ או „אבן“? אלא שבכך נרמז הפסוק³¹ „אומרים לעץ אבי אתה ולאבן את ילדתני“, שהופכים את העץ או האבן לעבודה זרה רח"ל. פעולת נרות שבת קודש היא „שלא יכשל בעץ או באבן“: לפני הארת העץ או האבן על-ידי נרות שבת, יכולה מציאותם להכשיל לפעמים ח"ו ולגרום למחשבה שיש להם מציאות עצמאית, כח עצמי, עד לכדי כינוי העץ – „אבי“, והאבן „את ילדתני“.

על-ידי האור של נרות שבת קודש, שענין ה„גר מצוה“ והשפעה של „שלום בעולם“ ניכרים באופן גלוי בגשמיות העולם, מובטח „שלא יכשל בעץ או באבן“, כי באמצעותם רואים שהעץ או האבן, ככל מציאות בעולם, מונגחים על-ידי בעל הבירה, ויש להשתמש בהם לענינים שבקדושה.

ט. הקשר בין מצורע לבין נרות ש"ק

לפי כל האמור לעיל מובן גם הקשר המיוחד שבין טהרת המצורע וטומאתו לבין נרות שבת קודש:

טומאת המצורע היא מהטומאות החמורות ביותר, ולכן קיימת לגביו ההלכה „בדד ישב

(30) ח"ב קסו, א.

(31) ירמ' ב, כו.

מחוץ למחנה מושבו: הוא נשלח אל מחוץ לשלושת המחנות³², וגם שם – „בדד ישב“, שלא יהו טמאין אחרין יושבין עמו^{32*} – מקומו של המצורע הוא אפילו מחוץ למחנה של טמאים אחרים, כלומר, הוא יצא לגמרי ממחנה של קדושה.

הסיבה לכך היא, שגם החטא הגורם לצרעת – לשון הרע – הוא חמור ביותר בכך שהוא גורם (כלשון הרמב"ם³³) „לדבר באלקים וכופרין בעיקר“, שעל-ידי כך מתנתקים רח"ל לגמרי מהקדוש-ברוך-הוא³⁴.

לפיכך, מניעת התפשטות של טומאה כזו יכולה להיעשות דוקא באמצעות נרות שבת קודש, כיוון שלהם יש השפעה חזקה יותר על העולם הגשמי, עד להבטחה „שלא ישל בעץ או באבן“ – מניעת עבודה זרה – ולפיכך הם מונעים את טומאת המצורע הגורמת ל„לדבר באלקים וכופרין בעיקר“.

י. נרות שבת קודש – הפיכת חושך לאור

לפי הסברו של אבי מורי בהערותיו, שהדלקת הנר דומה לטהרת המצורע על-ידי הכהן (כדלעיל סעי' ב) מובן גם ענינו: כוחם של נרות שבת קודש אינו רק בכך שהם מענבים את התפשטות טומאת המצורע, אלא בכוחם לאפשר את הישארות הכלים טהורים מטומאת המצורע.

ובדומה להם, טהרה על-ידי הכהן, נעשית בדרך של אתהפכת חשוכא לנהורא³⁵ (=הפיכת חושך לאור), „זדונות נעשות לו כזכיות“³⁶,

(32) רש"י עה"פ (מתו"כ שם). וראה פסחים טז, א.
(32*) רש"י עה"פ (מפסחים שם. ועד"ו בתו"כ שם).
וראה לקו"ש חכ"ב ע' 74 ובהערה 49.
(33) סוף הל' טומאת צרעת.
(34) ראה גם לקו"ש ח"ו (המתורגם) ע' 107.
(35) ראה בארכיון לקו"ש שם ע' 108 ואילך.
(36) יומא פו, ב.

שממצב של „בדד ישב...“ המצביע על שיא של הדרדרות נעשה „בדד ישב“ לטובה³⁷ – „הן עם לבדד ישכון...“³⁸, „בטח בדד עין יעקב...“³⁹ – שיא הברכה.

וכך גם לגבי חושך הגלות⁴⁰, ובמיוחד החושך הכפול והמכופל של דור עקבתא דמשיחא, שעל-ידי ה„אור“ של נרות שבת קודש, מאירים את חושך הגלות ומבטלים אותו, ואף יותר מכך, מביאים לגאולה ולבנין בית המקדש ו„מראה לכם נרות של ציון“⁴¹, ונעשה „והיה לך ה' לאור עולם“⁴², עד שחושך הגלות עצמו הופך לאור – „ולילה כיום יאיר“⁴³.

* * *

יא. החשיבות שבהדלקת נרות על-ידי כל בת יהודיה בתקופתנו

מכל האמור לעיל מובן, שבתקופתנו, כאשר החושך בעולם הוא עצום ו„סמיך“, חשוב במיוחד שכל בת יהודיה, גם מחוגים שבהם לא נהגו עד עתה שבנות תדלקנה נרות ותברכנה עליהם לפני החתונה, ונהגו לצאת ידי-חובה בהדלקת האם, תדלקי בעצמה

(37) ראה רשימות הצ"צ לאיכה (אורה"ת כרך ב' ע' א.לד. א"מב ואילך (ושם לענין „בדד“ דמחזור)). ד"ה איכה תשל"א (בתחילתו. פ"ד ואילך) – ספר המאמרים – מלוקט ח"א ע' קט ואילך.
(38) בלק כג, ט.
(39) ברכה לג, כה.
(40) ראה ויק"ד ספ"ו: „בבית ארץ אחותכם (מצורע יד, לך) זה בהמ"ק שנאמר (יחזקאל כד, כא) הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם.“ ובפתיחתא דאכ"ד (כא): „והצרוע אשר בו הנגע וגו' (פרשתנו יג, מה). והצרוע זה בית המקדש.. וטמא טמא יקרא חורבן ראשון וחורבן שני“.

(41) יל"ש ר"פ בהעלותך.
(42) ישע"י ס, יט.
(43) תהלים קלט, יב. וראה ס' הערכים-חב"ב ע' אור-ביחס לחושך (ע' תקצו) וש"נ. המשך תער"ב חלק ג' ע' אשמה.

נרות⁴⁴ מיד עם הגיעה לגיל חינוך, כאשר אפשר להסביר לה את המשמעות של נרות שבת ויום-טוב⁴⁵.

ואורו של נר השבת, עם הברכה שהיא מברכת עליו, יאיר את חייה, שהיא תדע ותזכור, כפי שהיא אומרת בברכה, שהקדוש-ברוך-הוא הוא „מלך העולם“, וכך מובטח יותר, שכאשר תינשא, יהא ברור אצלה ש„הוי' לך לאור עולם“, היא, כעקרת הבית, תבנה את ביתה בהתאם לרצון ה'. על יסודי התורה והמצוה.

יב. בזכות הדלקת נרות ש"ק על-ידי הבת תזכה להינשא לתלמיד חכם

טעם נוסף להכרחיות שבהדלקת נרות על-ידי כל בנות ישראל:

כמוזכר לעיל (סעיף ה') זוכים על-ידי נר שבת לבנים וחתנים⁴⁶ תלמידי-חכמים. ובכך: בדורות שעברו, כאשר נהוג היה שההורים הם המחליטים לגבי שידוך לבת, העיקר הוא⁴⁷ זכותה של האם על-ידי נר שבת, שביתה תינשא לתלמיד חכם.

בזמננו, כאשר מפאת סיבות שונות, הרי למעשה, בין אם רוצים בין אם לא, ההחלטה

(44) ראה שו"ע אדה"ז האו"ח ששמ"ג ס"ג.
(45) **לענין – וגו' עיקר: בבית שמאיזה סיבה שתהי' אין האם מדליקה נרות – לד"ה צריכה הבת להדליק (עכ"פ משנעשית בת מצוה), ובמילא צ"ל השתדלות בזה ככל האפשר. באם הבנות בבתי שומרי תומ"צ שבטבינתה לא תדליקנה נרות – מובן שהצלחת השתדלות זו תהי' קשה ביותר, כנראה במוחש.** וד"ל.
(46) רש"י שבת כג, ב.
(47) אף שגם אז צ"ל זכות הבת שהרי אינה מתקדשת אלא לדעתה (קדושין ב, ב).

לגבי השידוך היא בעיקר בידי הבת, ולכן דרוש שהיא בעצמה תדליק נרות, ש„נר מצוה“ שהיא תדליק יזכה אותה בנישואין לתלמיד חכם⁴⁸.

בזמננו, כאשר אפילו בבתים של שומרי תורה ומצוות אין תמיד בטחון שדעת ההורים תשפיע באופן מוחלט על הבת כאשר תתבגר, יש להשתדל ביותר שהבת תחיל להדליק נרות בכל ערב שבת וערב יום-טוב מוקדם ככל האפשר, כלומר, מיד עם הגיעה לגיל החינוך בהדלקת נר שבת קודש.

ודבר זה מחזק גם את הבטחת התורה, שיגדלוה „לתורה“⁴⁹ ולחופה ולמעשים טובים⁵⁰, והיא תינשא לתלמיד חכם.

(משיחות ש"פ מצורע תשל"ו,
ש"פ האזינו תשל"ה)

(48) אף שבגמרא שם מדבר רק בהשכר דהוי בנינים (וחתנים) ת"ח – מפורש בזהר* (דלעיל הערה 30) ד,נר מצוה" של האשה מביא, ותורה אור" אצל בעלה (אלא שבאם מאיזו סיבה אינו פועל על בעלה אזי פועל אצל הבנים).

ועוד: אפילו באם נאמר (אבל ראה שוה"ג הא') שלפי הש"ס השכר הוא רק בנינים (וחתנים) – מכיון שהדלקת הנר של הבת (לפני בת מצוה**) היא מצד מצות החינוך שהיא מוטלת על האב, הרי השכר שייך בעיקר לאב – היינו חתנים ת"ח.

(49) כן הוא הנוסח גם בהולדת בת ע"פ מכתב כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (ע"פ ברכות יו, א).
(50) נוסח „מי שברך“ להולדת בן ובת.

(* וראה ב"ח או"ח סתרע"א (ד"ה וחוה"ד) דכן הוא הפירוש בגמרא. דמ"ש בגמרא דזוכה לבנים ת"ח היינו אי הבעל לאו בר הכי. ובלבוש שם (ס"א) דבאיש השלם ידבר. (** ולהעיר מהשק"ט (ראה בארכיון ציונים לתורה – להר"י ענגל – כלל יב) האם נפקע חיוב חינוך לאחר בר מצוה – אלא שכאן המדובר בחיוב שנעל (והשכר המוטב מזה של) האב שאין זה שייך לאחר בת מצוה.

לזכות

כ"ק אדוננו מזרנו זרבינו מלך המשיח